

RAZEM

NUMER 51/2024

Historia Lipnika

Wieś w dolinie potoku o tej samej nazwie, rozłożona pod wschodnimi stokami Kamiennika. Nazwa tej liczącej 1720 mieszk. miejscowości pochodzi od rosnących tu niegdyś lasów lipowych, zwanych właśnie Lipnikiem.

W roku 1346 r. Kazimierz Wielki nadał Teodorykowi zwanemu Sturm (Burza) przywilej lokacji na prawie średzkim 60-tanowej wsi w lesie Lipnik. Z dokumentu biskupa krakowskiego Bodzanty z 1349 r. wiemy, że Lipnik należał wtedy do parafii w Wiśniowej. Początkowo była to wieś królewska, jednak w 1390 r. Władysław Jagiełło nadał ją w dziedziczne posiadanie Prandocie Lasce w nagrodę za zasługi. Odtąd wieś stała się wsią rycerską. W XV w. jej posiadaczami byli m.in. Jan i Dzierśław z Wieruszyc. W czasie rabacji galicyjskiej (1846) w rodzinnej wsi przebywał na urlopie żołnierz Jan Dudzik, który skrzyknął bandę chłopów i na jej czele ograbił dwór Dominika Dąbskiego, a dziedzica, ekonoma dworskiego, leśniczego i podleśniczego nakazał związać i obić cepami. W 1884 r. właścicielem Lipnika był Bogusław Bzowski, po nim Kazimierz Bzowski. W czasie okupacji we wsi rozwijał się ruch oporu i tajne nauczanie. Z miejscowej placówki AK utworzono oddział "Prąd", który latem 1944 r. wszedł w skład zgrupowania "Kamiennik". W domach Lipnika, u stóp Kamiennika kwaterowały też inne oddziały partyzanckie. Prężnie działała terenówka, która 14 VIII 1944 r. bez pomocy oddziałów polowych rozbiła kilkunastoosobową grupę Ukraińców z 14 Dywizji SS "Galizien", rabującą we wsi. Po wyjściu sił partyzanckich poza pierścień okrążenia, 17 i 18 IX 1944 r. oddział niemiecki spacyfikował wieś. W akcji tej zamordowano 5 osób cywilnych oraz spalono 140 domów, ponad 60% zabudowy. W 1966 r. w ścianę Szkoły Podstawowej im. Partyzantów wmurowano tablicę pamiątkową.

W tym numerze:

Zabytki Lipnika	2
Kapliczka na Dziołach	3
Kapliczka na skrzyżowaniu	4
Kapliczka koło P. Bogacz	5
Kapliczka koło P. Bajer	6
Kapliczka koło p. Irzyk	7
Kapliczka koło p. Lampa	8
Kapliczka koło p. Wieszka	9
Kapliczka koło p. Orzechowskich	10
Kapliczka koło p. Woźniczków	11
Kapliczka koło p. Toczaków	12

Zabytki Lipnika

Wskutek dużych zniszczeń podczas pacyfikacji w 1944 r. w Lipniku nie znajdziemy wielu obiektów zabytkowych. Najcenniejszymi są przydrożne kapliczki.

Ludowe, polskie kapliczki – Przystanki Świąteczne

Nadszedł czas, aby odkryć i dostrzec na nowo piękno przydrożnych kapliczek. Można przy nich się zatrzymać, pomodlić i odpocząć. Każda kapliczka ma swoją historię i niepowtarzalny wygląd. Naznaczona jest tradycją, związana jest z wydarzeniami patriotycznymi, zdarzeniami tragicznymi i radosnymi. Kapliczki wyrastają z religijnej tradycji i są żywym świadectwem wiary. Świadczą o wrażliwości człowieka na sprawy Boże. Zazwyczaj stawiane były na przydrożnych drzewach starych dębów i lip. Często jako wyraz wdzięczności na doznane łaski, za ocalenie od ognia, głodu czy zarazy. Można je spotkać przy skrzyżowaniu dróg, w pobliżu domów i w odległych zakątkach naszej miejscowości. Niektóre mają ponad sto lat, inne zbudowane w czasach współczesnych. To nasze jedyne zabytki i skarby kultury chrześcijańskiej. To wymowne świadki naszych czasów.

Kapliczki są otoczone zapachem kwitnących kwiatów, ozdobione przez opiekunów, którzy dbają o nie. W maju wyglądają zachwycająco, gdyż pielęgnuje się tradycje odprawiania przy nich nabożeństw majowych. Każda kapliczka jest inna, każda wyjątkowa i niepowtarzalna. Część z nich jest murowana i poświęcona przez kapłanów.

Dbajmy o kapliczki, bo mieszkają w nich Święci. To nasza teraźniejszość, kultura, wiara nasza i naszych ojców. Nie pozwólmy im umrzeć.

Kapliczka na Dziolach

Kapliczka powstała w 1828 roku. Jest najstarszą kapliczką w naszej miejscowości. W miejscu, gdzie stoi kapliczka rósł dąb i często do niego strzelał piorun. Jakub Lampa obciął drzewo i na rosnącym dalej dębie zawiesił drewnianą kapliczkę z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej. Po latach dąb zaczął usychać. W 2000 roku Pan Władysław Lampa odnowił kapliczkę. Na wzór pierwszej kapliczki wykonał obecnie istniejącą kapliczkę. Z drzewa dębowego Pan Wilk wykonał słup i drewnianą, oszkloną kapliczkę. Wspólnie z Panem Franciszkiem Kaczmarczykiem wykonali betonowy fundament i postawili kapliczkę z wizerunkiem Matki Boskiej Częstochowskiej.

Inna historia powstania tej kapliczki mówi, że w tym miejscu wychodziły boginki, które wodziły przechodzących tamtędy ludzi. Mój dziadek Stanisław Dudek przeżył to osobiście, gdyż wracając wieczorem od krawca i idąc przez las na "Dziolach" nie mógł z niego wyjść.

Kapliczka na skrzyżowaniu

Kapliczkę wybudował w 1930r. Żyd, który w miejscu domu Państwa Burkat miał swoją karcznię. Wiedział, że ludzie jak pójda na majówkę do kapliczki, to później wstąpią do jego karczmy. Kapliczka stoi na skrzyżowaniu drogi powiatowej z Lipnika do Wiśniowej z boczną drogą do Kobielnika. Kapliczka wymurowana jest z cegły. Nad wejściem znajduje się figura Pana Jezusa Miłosiernego. Przykryta jest dachówką. W środku jest niewielki ołtarz z wizerunkiem Matki Boskiej oraz kilka innych obrazów i figur świętych.

Do czasu ukończenia budowy kościoła kapliczka służyła jako kaplica filialna z odprawianymi regularnie nabożeństwami.

W ołtarzu głównym znajduje się obraz Serce Maryi Panny z lilią, dwie figurki Matki Boskiej Różańcowej, dwie stojące figury Świętych i obraz Jezu Ufam Tobie. Na ścianach bocznych jest obraz Matki Boskiej Częstochowskiej, obraz Jezu Ufam Tobie, obraz Matki Boskiej Kalwaryjskiej, obraz Matki Boskiej Nieustającej Pomocy. Na zewnątrz kaplicy, nad wejściem znajduje się figurka Pana Jezusa Miłosiernego.

Kapliczka koło Państwa Bogacz

Pierwszy, drewniany krzyż powstał w 1867 r. Pan Stanisław Stalmach dwukrotnie odnawiał Krzyż przemalowując Go. Kapliczka w obecnej postaci została wybudowana ok. 2017r. z inicjatywy P. S. Pyzio i P. M. Batko. Fundatorami kapliczki były rodziny z najbliższego otoczenia. Fundatorem nowego wizerunku Pana Jezusa jest P. Bronisław Tokarz. Krzyż z metalu wykonał P. Jacek z Kobielnika.

Kapliczkę ufundowały rodziny z najbliższego otoczenia, a wizerunek Pana Jezusa Pan Bronisław Tokarz.

Kapliczka koło Państwa Bajer

Kapliczka powstała w 1872 roku jako podziękowanie za uratowanie z zarazy cholery, która wówczas panowała na tym terenie. Kapliczkę wybudował Antoni wraz z żonami Agatą i Katarzyną. Cała wykonana jest z kamienia. Kapliczką opiekują się rodziny z pobliskiego osiedla. W roku 2018 Sejmik Województwa Małopolskiego przeznaczył 10 000 zł na konserwację kapliczki.

W głównej części kapliczki przedstawiona jest scena Koronacji Najświętszej Marii Panny. Poniżej jest wizerunek św. Antoniego, a w dolnej części Pan Jezus upadający pod krzyżem. Boki kapliczki przedstawiają świętych: Pawła, Katarzynę, Wojciecha i Agatę.

Kapliczka koło Państwa Irzyk

Fundatorowie kapliczki - rodzina Wojciecha i Anny Irzyków byli dość bogatą rodziną. Mieli swój własny młyn i sporo ziemi. Wybudowali tę kapliczkę najprawdopodobniej jako wotum wdzięczności i na chwałę Panu Bogu. Syn Wojciecha i Anny Jan Irzyk ufundował cenne, czerwone dwa sznury koralów, które kosztowały tyle ile dwa woły. Korale nie zdobiły zbyt długo kapliczki, gdyż ktoś je skradł. Przy kapliczce odprawiane są nabożeństwa majowe.

W Kapliczce przedstawiona jest scena upadku Pana Jezusa, powyżej niej dwie figury świętych. Z lewej strony wizerunek Św. Macieja, Jędrzeja i Wojciecha. Z prawej strony wizerunek Św. Jadwigi, Katarzyny i Anny.

Kapliczka koło Państwa Lampa

Kapliczka powstała w II połowie XIX w. jako podziękowanie za uratowanie z zarazy cholery, która wówczas panowała na tym terenie. Najprawdopodobniej kapliczkę wybudował Olesek Paweł. Cała wykonana jest z kamienia. Kapliczką opiekowały się rodziny Kuchniów, Olesków, Piotrowskich i Lampów. Figurkę Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej ufundowała Pani Maria Jamróż.

W Kapliczce znajduje się figura Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej. W górnej części jest Matka Boska z Dzieciątkiem, w dolnej części Pan Jezus upadający pod krzyżem. Po lewej i prawej stronie znajdują się wizerunki św. Rozalii, Teresy, Katarzyny i Małgorzaty.

Kapliczka koło Państwa Weszka

Historia kapliczki sięga czasów II wojny światowej. W czasie wojny kapliczka drewniana z zaskloną szybką zawieszona była na lipie, która rosła na majątku dworskim. W kapliczce znajdowała się drewniana figura Matki Boskiej. Po spaleniu Lipnika, podczas pacyfikacji, kapliczka ocalała, ale drzewo usychało i przeniesiono ją na lipę koło Państwa Weszków. Państwo Weszkowie odnawiali kilka razy kapliczkę. Sześć lat temu podjęli decyzję o budowie nowej kapliczki, gdyż stara nie nadawała się już do odnowienia. W 2015 roku zlecieli wykonanie kapliczki z piaskowca Panu Sędzikowi z Glichowa. Figurę Matki Boskiej odnowiła i pomalowała Pani Katarzyna Leśniak z Glichowa. Lipa została ścięta i w sierpniu 2015 roku zalano fundamenty pod nową kapliczkę. Był to dzień początku choroby mamy Pani Zofii Weszki - Janiny Jasek. Kapliczka po trzech, czterech dniach została wybudowana. Figurkę, która obecnie znajduje się w kapliczce zakupiła Pani Zofia Weszka. Figura, która była w poprzedniej kapliczce po odnowieniu znajduje się w domu Pani Zofii Weszki. Kapliczkę poświęcił ks. Janusz Widur.

Kapliczka koło Państwa Orzechowskich

Pierwsza Kapliczka powstała w 1991r. jako wotum wdzięczności za szczęśliwą operację Pana Stanisława Orzechowskiego. Figurka Matki Boskiej z Dzieciątkiem Jezus usytuowana była w drewnianej skrzyni z przeszkloną przednią szybą na przydrożnej lipie. Lipa z biegiem lat zaczęła próchnieć, co w konsekwencji spowodowało upadek kapliczki. Mimo, że kapliczka spadła z około 2,5m wysokości na chodnik, figurka ani przednia szyba nie uległy rozbiciu. Kapliczkę ponownie zawieszono na lipie. Około 2000r. korzenie drzewa uszkodzone zostały przez koparkę. Lipa z kapliczką przechyliła się na jezdnię. Kapliczka zawisała na wysokości ok. 30 cm nad chodnikiem. Mimo, że figurka nie była w niej umocowana, nie wypadła i nie uszkodziła szyby. Strażacy chcąc usunąć lipę z jezdni, odcięli jej konary. Okazało się, że lipa z powrotem spionowała się i kapliczka dalej istniała. W 2005r. dokonano odnowienia kapliczki, poprzez jej pomalowanie. Z biegiem lat drzewo usychało coraz bardziej i pustoszało od środka. Około 2016r. kapliczka ponownie spadła na chodnik, również tym razem nie uległa zniszczeniu. Wówczas rodziny Orzechowskich, Bydłoniów i Pyziów postanowiły wybudować nową kapliczkę, a lipę ściąć. Kapliczka w obecnym stanie istnieje od 2017 roku. W tym roku obchodzona była 100 – na rocznica objawień Fatimskich. W kapliczce oprócz istniejącej Figury Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus umieszczona została figura Matki Bożej Fatimskiej, która sprowadzona została bezpośrednio z Fatimy. Na dłoniach Maryi umieszczono różaniec również sprowadzony z Fatimy, a wykonany na stulecie objawień fatimskich. Kapliczka wymurowana jest z cegły klinkierowej i pokryta dachówką karpiówką. Wewnątrz kapliczki znajduje się oświetlenie, które automatycznie zapala się po zmroku. Od roku 2017, kiedy to kapliczka została poświęcona przez księdza Janusza Widura, w miesiącu maju odbywają się majówki, w których uczestniczą okoliczni mieszkańcy.

Kapliczka koło Państwa Woźniczków

Historia tej kapliczki sięga czasów II wojny światowej. We wrześniu 1944r., w dniu pacyfikacji Lipnika Pani Gorczyca - babcia Pani Marii Dudzik wzięła obraz ze ściany swojego domu i powiesiła na gruszcze koło domu. Chciała w ten sposób uchronić swoją rodzinę, a miała 7 dzieci i dobytek przed spalaniem. Na tej gruszcze wisiał obraz bardzo długo. Później ten obraz od deszczu i wiatru uległ zniszczeniu. Pani Maria, gdy miała 10 lat przeprowadziła się wraz ze swoją mamą do domu, w którym mieszka obecnie. Nowy obraz nieznana osoba zawiesiła na drzewie. Z górnej kapliczki, koło Pani Dudzik został przeniesiony słupek, który wbito w trochę inne miejsce niż była gruszką i na nim zawieszono kapliczkę z obrazem. Z czasem szybka została rozbita, a obraz uległ zniszczeniu. W chwili obecnej jest Pan Jezus na krzyżu. W czerwcu ubiegłego roku kapliczka została gruntownie odnowiona przez rodziny Toczków, Niepsujów i Kisków.

Kapliczka koło Państwa Toczek

Pierwsza kapliczka była drewniana i zawieszona była na dębie otoczonym innymi starymi dębami.

Z opowiadań wynika, że kapliczka powstała, bo w tym miejscu straszło, wodziło mieszkańców. Około 50 lat temu został wymurowany słupek, a na nim przymocowana drewniana, z trzech stron oszklona kapliczka, z metalowym zadaszeniem. Przy kapliczce odprawiane są nabożeństwa majowe oraz czerwcowe. Fundatorem tej kapliczki była Pani Zofia Urbaniak.

Z przodu, za szybką znajduje się figurka Matki Boskiej Różańcowej, z boku obraz Jezu Ufam Tobie, a z drugiego boku obraz Św. Antoniego.

„Małe świątynie”

Ile zdarzeń pamiętasz,
ile łez wypłakanych,
ile próśb wymodlonych,
ile trosk wysłuchanych.

To do Ciebie w skupieniu
człowiek idzie w niemocy,
by w tej cichej zadumie
znaleźć przepis na życie.

Bo tu czas się zatrzymał,
człowiek wciąż zabiegany,
może chwilę poświęci,
by uleczyć swe rany.

Ciszę, spokój, milczenie,
przy kapliczce znajdziemy.

A gdy nas już nie będzie,
one będą wciąż stały.

Barbara Kirzeniewska

Gazeta RAZEM- Miesięcznik Lokalny.
Czasopismo wydawane w ZPO Lipnik

Kolegium redakcyjne:

Filip Kucała

Adres redakcji: 32-412 Wiśniowa, Lipnik 14
telefon: 12-27-14-092

www. <http://zpolipnik.pl/>

Opiekunowie redakcji:

mgr Zofia Hałas